

Försvaret inför framtiden

När överbefälhavaren i september lade fram sina kostnadsberäkningar för försvaret under de närmaste fem budgetåren, kom vissa reaktioner omedelbart. Vänsterpartiet kommunisterna förkastade förslagen; deras intresse för ett kraftfullt svenskt försvar är av skäl, som är uppenbara för alla, obefintligt. Ej oväntat kom ett liknande ställningstagande från socialdemokratiska ungdomsförbundet. Dess ordförande kunde bli kostad på sig – eller kunde låta arbetarna i Linköping bära kostnaderna – att förklara att flygplanet Viggen är för dyrt att bygga, och han följde upp sitt första uttalande med ett i radio, där han ägnade tiden åt att miss-tänkliggöra överbefälhavaren. Vad regeringspartiet har för glädje av sitt ungdomsförbund, då det skall taga ställning i en av vårt lands livsfrågor, är fördolt för den utomstående.

Ty en livsfråga är det, och beslutet vid 1972 års riksdag blir avgörande för många år framåt. Vad som alltför sällan blir klarlagt i debatten är, att ett beslut om nedskärningar ej påverkar försvarets styrka omedelbart. Ett beslut 1972 hindrar inte en mobilisering av vårt nuvarande försvar 1973. Då har vi fortfarande kvar både materiel och utbildad personal. 1972 års försvarsbeslut kommer att påverka 70-talets senare del och 80-talets början. Åren 1939 och 1940 berodde vår svaga beredskap på 1925 års nedrustning. 1936 års försvarsbeslut, som trots den ökade spänningen i Europa tillkom under starkt motstånd, var genomfört först efter 10 år, dvs vid andra världskrigets slut. Det går

enkelt att riva ned men långsamt att bygga upp, främst på materielsidan.

Därför är det orimligt att grunda en bedömning av vårt behov av försvarskapacitet på vad man råkar tycka om det utrikespolitiska läget i höst eller i vår. En säkerhetskonferens i Europa kan vara önskvärd i sig, en avspänning i Tyskland är att hoppas på. Men vågar vi tro att den latent spänningen i världen mellan olika politiska system för den skull upphör? Verkliga rustningsbegränsningar, det enda som vore att tro på, märks i varje fall ej. På kort sikt kan vi hoppas att inget kommunistiskt land inom några år försöker att med vapenmakt återföra t ex Jugoslavien under den kommunistiska centralregimen. På lång sikt vet vi, att den tid är avlägsen, då lammet skall beta vid lejonets sida.

Om vi vill hålla fast – och det vill vi – vid den linjen i vår utrikespolitik att vi skall stanna utanför militärallianser, måste vi behålla ett självständigt och på ett meningsfullt sätt uppbyggt försvar. Enligt nuvarande målsättning kallas detta med en riktig benämning invasionsförsvar. Försvaret skall vara starkt nog för att helst avskräcka från invasion eller för att i värsta fall avvärja en sådan. Men detta »starkt nog» får inte innebära bara ett påstående, avsett att lugna oss själva. Det måste innehålla realiteter som övertygar omvärlden om att vi vägrar att låta någon utnyttja vårt territorium mot vår vilja. Endast så blir försvaret fredsbevarande, vilket skulle vara meningen med det. Och för att säkra freden måste vi betala.

När chefen för armén nyligen lade fram sitt förslag om viss förkortad utbildningstid verkade detta i förstone att strida mot principen om ett starkt försvar. Det behövs ej vara så. Den bästa höjda förmånen för de värnpliktiga – och om ökade värnpliktsförmåner talas ju alltid – är nämligen en intensivutbildning under en förkortad första tjänstgöring. Ingenting är skadligare för andan både hos befäl och hos meniga än om utbildningstiden inte utnyttjas ordentligt. I krig, heter det, upptas soldatens mesta tid med att vänta. Allt för mycken väntan förekommer för närvarande på förbanden i fred. Orsaken är emellertid klar: befälsbristen. Att uppbåda mera befäl under utbildningstiden kommer också att kosta, men vinsten blir betydande.

Den i dagens läge viktigaste, och dyraste, frågan rör emellertid materiel. Den arbetslöshet, som skulle uppstå inte bara i Linköping utan hos en mängd underleverantörer på andra håll om Viggenprojektet skulle allvarligt beskäras, är svår nog. Därtill kommer, att nedskurna försvarsbeställningar inte bara vållar arbetslöshet för stunden. En del industrier får lägga ned driften, och därmed beskär vår möjlighet att välja krigsmateriel, och ibland helt möjligheten att anskaffa vad vi vill ha. Ur försvarets synpunkt finns dessutom, det skall inte glömmas, andra platser än Linköping att taga hänsyn till. Bofors är en sådan och kan stå som symbol för flera.

Att svenskt försvar bör tilldelas bästa tänkbara materiel borde på vår tekniska utvecklingsnivå vara en självklarhet. Materielkraven måste också beaktas över hela området, inom alla försvarsgrenar. Viggen gäller för att vara något av det bästa existerande i sitt slag. Men med enbart ett antal fulländade och specialiserade tekniska produkter försvaras inte ett land. I Vietnam skjuts i dag amerikanska porthelikoptrar, praktiskt taget okända under andra världskriget, ned med luftvärnskulsprutor, något som vårt invasionsförsvar inte kan undgå att observera. Att vidare i ett svenskt invasionsförsvar spara på kustartilleri eller kustubåtar vore att motsäga sig själv. Till det rörliga invasionsförsvaret hör slutligen stridsvagnar och robotar, som skapar den för arméförbanden nödvändiga uthålligheten. Allt detta är exempel på vad som krävs.

Det gäller att avväga resurserna: hur många gånger har detta sagts? I betraktande av att resurserna i dagens betryckta läge på arbetsmarknaden bör disponeras så att svensk industri stimuleras, kan det omedelbara valet ej vara svårt, där viljan finns. Försvarsmiljonerna är ej bortkastade pengar. Avvägningsfrågorna granskas nu av parlamentariker, men det slutliga ansvaret har regeringen. Den vet vad Sveriges alliansfria utrikespolitik kräver. De svagare alternativen i överbefälhavarens utredning blir i varje fall omöjliga att acceptera.